

Mentor in znanje 2014/št. 2

Spoštovane mentorice, spoštovani mentorji,

danes vam pošiljam besedilo, iz katerega bodo novinarji časopisa Dnevnik naredili članek o učenju. Morda pa tudi vi v tem pisanju odkrijete koncept ali dva, ki opisuje vaše delo in izraža vaša spoznanja.

**Ko oddamo hlebec kruha, ga nimamo več, ko podarimo znanje, pa
smo tudi sami bogatejši**

*O tem, kako o učenju in izobraževanju razmišljamo na Slovenski univerzi
za tretje življenjsko obdobje*

Zakaj je izobraževanje starejših pomembno? Katere so prednosti tovrstnega izobraževanja?

Naj odgovorim s povratnim vprašanjem. Zakaj je izobraževanje pomembno za kogarkoli med nami? Zakaj in čemu se danes učimo, ko nismo več v šoli? Preprosto zato, da živimo. Ko se prenehamo učiti in se zatečemo v misel, da že vse znamo in da vse vemo, ko pride do takšnega zloma motivacije, je z nami konec. Učimo se zato, ker imamo nov način proizvodnje in nove načine življenja drug z drugim. Nove tehnologije prinašajo številne odgovore, pa tudi številna vprašanja.

Svet se spreminja hitreje kot nekoč. Poglejte sebe! Vsak mesec vam verjetno ostane vsaj eno veliko poglavje, nekaj, česar se morate naučiti. Ne dohajate potreb po znanju. Vsak mesec se izkaže, da se morate nečesa naučiti, prav hitro. Naj dam primer. Sama imam 65 let. V tem mesecu sem se morala naučiti marsikaj o digitalnem marketingu, uporabljati program Moodle, naložiti učne vsebine v ta program; morala sem vstopiti na področje filma in prebrati štiri dela o tem, kako snemamo igrani film; morala sem preštudirati politiko dejavnega staranja z vidika Svetovne zdravstvene organizacije, OECD, Evropske komisije; morala sem se naučiti marsikaj o regurgitaciji srčne krvi, o posegih na odprtem srcu; spoznati zgodovino nemških podonavskih manjšin; preštudirati Podonavsko strategijo; preštudirati zakon o zadrugah in stanovanjski zakon, itd; učila sem se pripraviti hladno kremno juho Vichysoise in zgodovino tega recepta. Marsičesa sem se naučila tudi nenamensko. Tako, da sem šla na koncert ali v gledališče. Tako, da sem potovala v neko nemško mesto, tako, da sem se družila z vrstniki in z mlajšimi ljudmi in vstopala v njihove svetove. To znanje sem pridobila z učenjem in izobraževanjem, namenskim učenjem, s postopnim doseganjem ciljev. Nihče ne more ostati zadaj, si privoščiti, da bi svet napredoval, sam pa bi ostal nepomičen, zadaj. Učenje je kakor dihanje. Brez učenja ne moremo.

Čemu se ljudje učimo: da vemo, da znamo nekaj narediti, da znamo živeti drug z drugim. V Sloveniji, zanimivo, prednjači učenje za to, da znamo nekaj narediti. To se nam zdi najpomembnejše, zaostajamo pa v učenju in izobraževanju, ki nas uči biti drug z drugim. Zato so v tretjem življenjskem obdobju pomembni programi, kot so medsebojni odnosi-transakcijska analiza, Babica in dedek za današnji čas, Umetnost pripovedovanja, Ustna zgodovina in drugi, ki nas učijo, kako živeti skupaj, kako delati skupaj.

Pa da se vrnem k vašemu vprašanju in odgovorim z enim stavkom. Izobraževanje starejših je potrebno (ni le prednost, je nuja!) za starejše same in za skupnost. Za njihov krog prijateljev, za lokalno skupnost, za sodelovanje v družbi in odločanje. Pomembno pa je tudi zaradi učenja samega. Končno, spet! V tretjem življenjskem obdobju se učimo, če imamo učenje radi in naš cilj pri tem je lahko tudi učenje samo. To se navadno težko razume.

V čem se izobraževanje starejših razlikuje od izobraževanja mlajših?

Na to vprašanje bi vam najbolje odgovorila kolegica *Ana Krajnc*, profesorica andragogike. V eni naših zadnjih monografij, *Posebnosti izobraževanja starejših*, opiše različne motive učenja, ki vodijo otroke, šolarje, dijake, študente, aktivne srednje stare, starejše v tretjem življenjskem obdobju pri učenju. Pove, da je otrok izjemno vedoželjen, radoveden, da je vedoželjnost in hitro učenje pogoj za to, da otrok preživi. Vsega se mora naučiti v kratkem času. Opazovati, delati, govoriti, uveljavljati svoje želje in uganiti, kaj drugi od njega pričakujejo. Pri tem je vesel vsega, kar na novo obvlada. Ko gredo otroci v vrtec, so še razmeroma svobodni v odkrivanju sveta, ko pridejo

v šolo, jih ukalupimo. Učijo se, da bo mamica vesela, da bo očka zadovoljen, da jih bo učiteljica imela rada, da bodo dobili čebelico. Še na fakulteti se naši študenti učijo za izpite in ocene. »Profesorica, ali bo to na izpitu?«, je pogosto vprašanje, ki ga dobimo predavatelji. V odraslosti so vse druge naloge pomembnejše od izobraževanja. Skrb za otroke, družino, službena potovanja, gradnja doma. V tretjem življenjskem obdobju pa se človek končno uči sam zase in uči se svobodno. Od tod tudi velika zahtevnost študentov univerze za tretje življenjsko obdobje. Učijo se le, če jih učenje veseli in le tisto, kar imajo radi. Zmeraj bi moralo biti tako, če naj bo učenje uspešno.

S kakšnim namenom je nastalo gibanje „Znaš, nauči drugega“?

V družbi znanja je šolskih poslopij, učiteljev, celo tehnologije, premalo za vse potrebe po znanju. Dovolj nam je bilo čakati na čas, ko bo država namenila sredstva širokemu računalniškemu opismenjevanju starejših. Računalništvo je kot vesolje, brezkončno in računalniške spretnosti si najbolje predajamo drug drugemu. Študenti na fakulteti, sodelavci med seboj, starejši pa? To znanje potrebujejo starejši v vsakdanjem življenju, da vzdržujejo stike s prijatelji in družino, da poglobijo znanje, da si ustvarijo novo poklicno pot, da vstopajo v e-upravo, e-komunikacijo, e-gospodarstvo, da se ne znajdejo na robu informatizirane družbe. Zato so se naslonili na primer *Each-one-teach-one*, primer opismenjevanja v Indiji in drugod. Kdor se nečesa nauči, znanje preda drugemu. V nekaj mesecih so se milijoni nepismenih naučili pisati. Mi smo hoteli ustvariti medgeneracijske ali vrstniške pare, ki drug drugemu predajo računalniško in drugo znanje, mi (univerza) pa stojimo v ozadju z vsem, kar je potrebno. Smo nekakšen tretji partner v teh razmerjih. Kmalu smo gibanje prenesli na številne univerze za tretje življenjsko obdobje po Sloveniji, v naše medgeneracijske centre in ga razširili tudi na podjetja., še posebej podjetje S&T, našega sponzorja.

Kaj je smisel projekta? Kako deluje?

Smisel tega projekta, ki ga podpirajo Ministrstvo za notranje zadeve RS in Evropski socialni skladi, je večplasten. Da s čim manj materialnih sredstev pridobimo kar največ znanja. Da se zavemo, da ni vse v šolanju in da 80 % znanja pridobivamo po neformalnih poteh, da se naučimo znanje darovati. Znanje je namreč nekaj posebnega. To ni navadno blago. Če damo od sebe kos kruha, ga nimamo več, če damo znanje, ga še zmeraj imamo in sredi dajanja se nam znanje bogati. Kako delujejo izobraževalni pari? Povabimo tiste, ki bi si želeli znanje predati in tiste, ki ga želijo pridobiti. Tiste, ki ga dajejo, opremimo še z andragoškim znanjem in znanjem o mentoriranju. Pari, ki se ustvarijo, se učijo po dogovoru in kjerkoli. Pri nas, v knjižnici, po domovih itd. Občasno pare povabimo, da poročajo o svojem delu. Dejavnost spremljamo s kampanjo v tisku, na radiu, drugod.

Kdaj ste pričeli s projektom in kdo je bil pobudnik? Kdo vse sodeluje pri projektu? Kdo vse se vam je do danes še priključil?

Projekt se uvršča med vrsto inovativnih pobud Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. Pobudnica je prof. dr. Ana Krajnc, sodelujejo Meta Žgur, Maša Bizovičar, Borut Lipovec, podjetje S&T in drugi. Pričeli smo pred nekaj leti, od takrat dalje pa gibanje kar raste.

Katera področja projekt pokriva ?

V tem času predvsem računalništvo, če govorimo o organizacijsko podprtem izobraževanju v parih. Je pa primerno takšno izobraževanje za karkoli in nemalokrat nastane tudi spontano, ker si ljudje želimo predati tisto, kar znamo, drugim. Šele, ko se drugi odzovejo na naše darilo, se naše znanje obogati in mi z njim, seveda.

Kakšne uspehe ste dosegli v tem času? Katere dogodke bi še posebej poudarili?

Zanimive so izjave mentorjev kot so:

»Zame je to izziv. Vsi pravijo, da ogromno znam, a ugotavljam, več ne znam kot znam in tako gradim v paru tudi svoje znanje«.

»Kot prvo sem pridobil nove prijatelje, teh ni nikoli preveč«.

»Nekomu sem polepšal dan. To so ljudje, ki imajo vnuke, ki nimajo veliko časa in bolj težko učijo stare starše. Ta učni stik med vrstniki pa je drugačen«.

»Tudi dva mentoriranca nista bila enaka! Pri eni gospe sem ugotovil, da je imela zožano vidno polje. Ko nas računalnik na nekaj opozarja, pa ne vidimo in mislimo, da zadeva ne deluje. To je bilo tako, pri njej. Ko sem to ugotovil, sem to tudi upošteval«.

»Ena gospa je imela veliko strahov, se je sama sebe bala in računalnika tudi. Pomagal sem ji.«

Takšna so spoznanja in takšni ter drugačni so dogodki.

Dr. Dušana Findeisen